

Architektura dřevostaveb

Velmi důležitou otázkou je, jak by měly vypadat stavby, které začleňujeme do naší, často stále ještě harmonické a nepříliš pokažené krajiny. Bohužel z poslední doby známe celou řadu příkladů, že tuto otázku si i po nedobrych zkušenostech z 2. poloviny 20. století kladou architekti a projektanti příliš málo. Na následujících fotografiích je pokus o výběr jak dobrých, tak špatných příkladů, s důrazem právě na dřevostavby.

Foto B: Archiv grantového projektu ETUS I (Stavební fakulta ČVUT v Praze)

Ideálním případem je, když se stavitel nechá inspirovat původní architekturou, která je obvyklá v daném regionu. Vůbec nic to neubírá možnosti moderního způsobu bydlení. Na snímku B je novostavba roubeného rodinného domu v obci Býšť-Bělečko ve východních Čechách, jejíž inspirací je tradiční východočeský roubený dům – je dodržen tvar a sklon střechy, obdélníkový půdorys stavby a také rozmístění oken ve štítové stěně – ve východních Čechách jsou typická dvě až tři okna ve štítové stěně. Rovněž klasická šesti-tabulková okna postavená na výšku jsou zdejšími znaky – u novostavby jsou již oproti původním stavbám zvětšena, aby byla splněna současná norma pro osvětlení – tato úprava směrem k dodržení současných předpisů však výsledný dojem nesnižuje. Na fotografii A je zachycen původní roubený domek stojící přímo přes ulici naproti novostavbě.

Je známo, že dřevostavby mají řadu výhod z hlediska ochrany životního prostředí oproti stavbám zděným – ať už se jedná o obnovitelnost a velké dostupné zásoby dřeva, úspory energie na jeho získávání, zpracování a také pro provoz staveb z něho postavených, dále minimální produkci odpadu, zdravotní nezávadnost a výhody další. Významná je i estetická stránka domů ze dřeva. Pojd' se nyní podívat, jaký je vztah dřevostaveb ke krajině, k obrazu našich sídel a jejich urbanistickým a architektonickým hodnotám, které jsou nedílnou součástí našeho životního prostředí. I použití dřevostaveb by mělo podléhat určitým pravidlům a rozhodně se nelze domnívat, že jsou všespasitelným a univerzálně použitelným řešením. Budeme se zde bavit zejména o venkovském prostoru a volné krajině, protože ve městě bývá situace často zcela odlišná a umělé prostředí města (či předměstí) je otevřeno netradičním formám zpravidla více než venkov a volná krajina.

Každý typ (dřevo)stavby má svou historii a oblast svého vzniku s mnoha charakteristikami – klimatickými, geografickými, sociálními a kulturními. Velmi důležitým determinantem byla vždy dostupnost stavebních materiálů. To vše vytvořilo jedinečnou podobu osídlení a lidských obydlí, která se liší nejen v jednotlivých zemích, ale i v jednotlivých regionech, mikroregionech nebo dokonce obec od obce. V posledních desetiletích se v České republice objevují stále více domy napodobující různé cizokrajné styly nebo stavby, které svými rozměry, proporcemi, materiály, detaily, barevným řešením i jinými svými vlastnostmi nerespektují historický vývoj naší krajiny a venkova, ani tradici českého venkovského domu. Zcela specifickou kapitolou pak je v posledních letech nemilosrdně zuřící suburbanizace se svými katalogovými domky, „novobarokními“ nebo naopak mrazivě neomodernistickými milionářskými vilami či plechovými krabicemi nákupních center. Žijeme v době globalizace, která nemilosrdně stírá jedinečnost a neopakovatelnost míst na celé zeměkouli a vše míchá v chaotickou zmeť bez formy. Tento proces je bohatě podporován postmoderním nahlížením na estetiku, spočívajícím v relativizování a zpochybňování pojmů jako je krása či vkus. Určité riziko v neposlední řadě mohou představovat i soudobé softwarové projekční pomůcky, které v rukou lidí bez fantazie a bez dostatečné znalosti místního prostředí svádějí ke snadnému skládání domů, budov a dalších objektů z předem „nadafinovaných“ prvků, které stačí jen vytáhnout z příslušného adresáře...

Základní charakteristikou venkovského domu byla vždy jeho účelnost, která se projevila v jeho vzhledu a proporcích (především poměr půdorysných rozměrů, tvary a sklony střech, tvary a rozmístění okenních otvorů). Žádná lichoběžníková nebo trojúhelníková okna neměla opodstatnění, a proto je nikde v původní venkovské zástavbě nenajdeme. Stejně jako žádné trojúhelníkové, tříboké nebo pětiboké arkýře, nebo kuželkové balustrády z betonu či umělé hmoty. K životu tehdy nebyly potřeba a lze vážně pochybovat o tom, že dnešní člověk takové prvky k životu potřebuje. Zdobení původních domů vždy navazovalo na konstrukční prvky a tyto prvky citlivě dotvářelo.

Návrat k čisté účelnosti a formám, které byly v Čechách staletími bohatě vyzkoušené není v rozporu s dnešními potřebami a požadavky na kvalitu bydlení. A pro dřevostavby to platí dvojnásob. Mnoho současných příkladů kvalitního bydlení v moderních domech postavených na původních principech dokládá nesmyslnost a duševní omezenost známé okřídlené české výmluvy: „přece nebudeme žít ve skanzenu“.

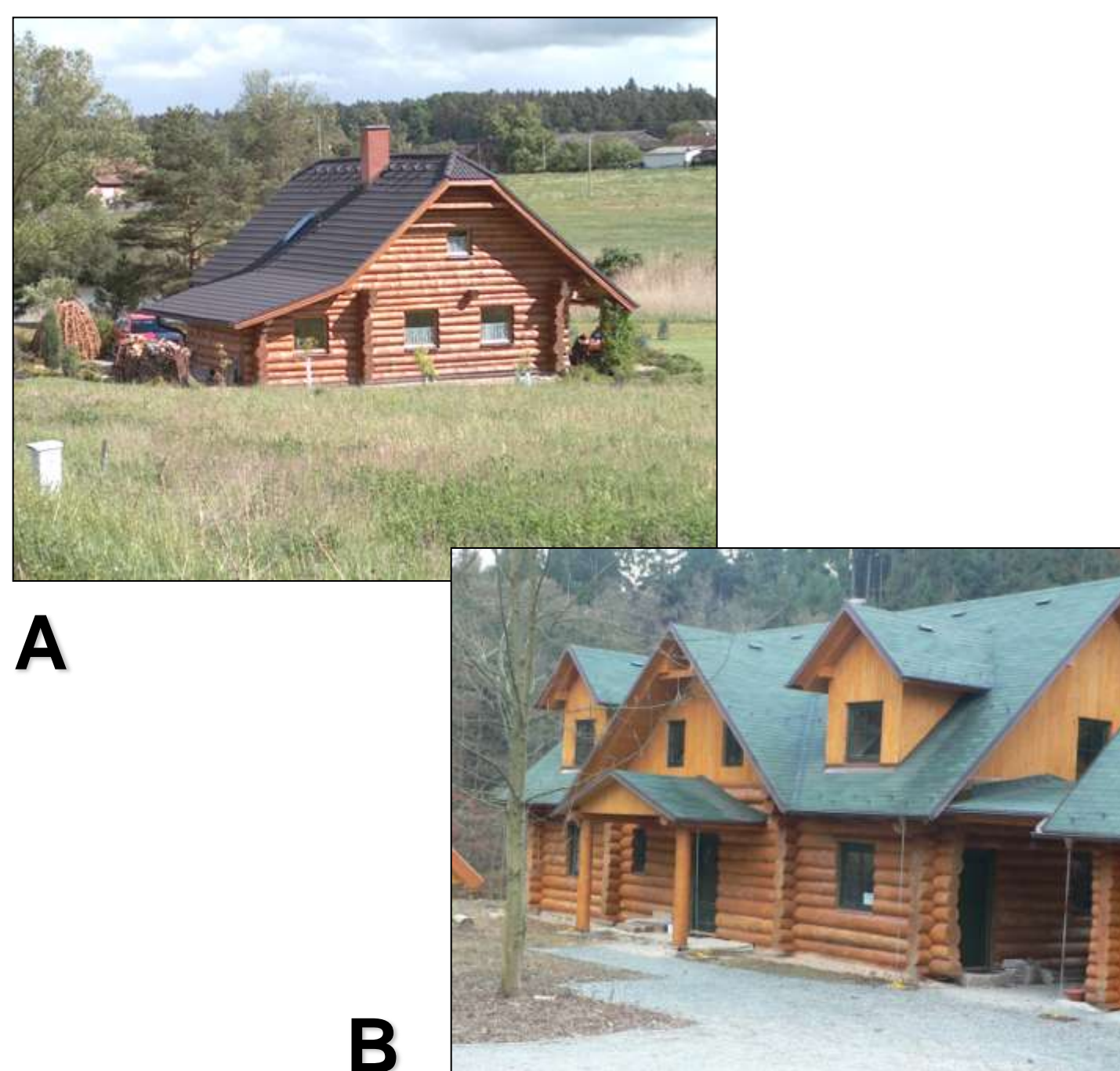
Bydlení na venkově (za stejnou cenu) – raději v uniformní sériově produkované zástavbě „počítačových“ domků nebo v individuálním domě ctícím původní principy lidové architektury a venkovského urbanizmu?

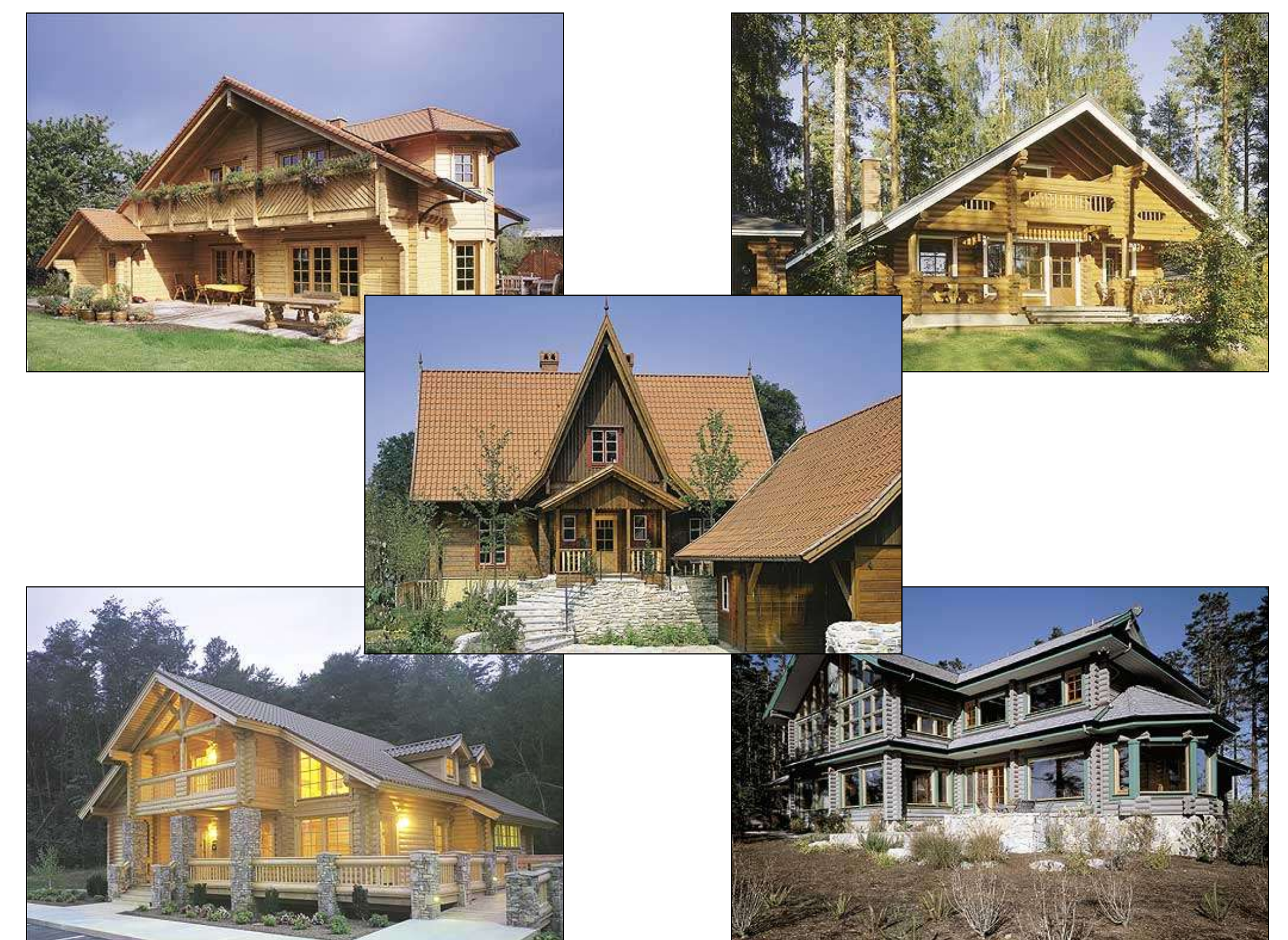
Foto: Archiv Dřevozpracujícího družstva HK

Výsledný dojem z některých moderně pojatých dřevostaveb bývá často spíše rozpačitý. Na snímcích jsou montované dřevěné domky v Býšti-Hoděšovicích (sendvičová technologie). Upoutají zejména podivné vzájemné proporce a rozmístění oken i celkové proporce domů. Nahuštěná suburbánní zástavba navíc působí dosti skličujícím dojmem.

Domy ve stylu kanadských srubů z neotesaných klád, ve stylu spíše pokleslého romantismu do sídel v srdci střední Evropy určitě příliš nezapadají. To, co by snad šlo pochopit jako lovecká chata někde v hustých horských lesích Šumavy či Orlických hor, v civilizovaném prostředí vesnice nebo dokonce města působí „humpolácky“ až neomaleně a vskutku to tu nemá co pohledávat. Foto A – srubový rodinný dům v obci Býšť-Bělečko, foto B – srub v Pekle u Nového Města n/M.

Fotografie převzaty z www.honka.com.

Další rozporuplnou záležitostí jsou importované domy neobvyklých typů. Na obrázcích jsou různé typové projekty finského dodavatele. V původních podmínkách lesnaté severské krajiny působí určitě přitažlivě, akceptovatelné by snad mohly být i v některé lesní čtvrti příměstského charakteru (třeba v Kersku či Praze-Klánovicích). Na české vesnici nebo ve volné krajině jsou však cizorodým prvkem, který ruší dochovaný charakter krajiny či zástavby.

Není-li uvedeno jinak, fotografie pocházejí z archívu ZO ČSOP Orlice

Odstrašujícími příklady bývají oblíbené romantizující motivy a formy staveb stavěné bez sebemenší dávky vkusu a kulturního povědomí... Tento styl u nás bohužel není jen výsadou ruských podnikatelů v Karlových Varech.

Foto převzato z blíže neurčeného zdroje na internetu